

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

§. 13. Habet adulterium in lege Euangelica aliquid de sacrilegio: quia matrimonium est sacramentum in quo viuendum est vt ait D. Petrus Secundum scientiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52962](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52962)

ita somacharis ego si offendam, coniugem meā offendo, mihi que noceo. Quæ igitur ratio, cur hoc tam feras impatienter? *Et dixisti: quam ob causam.* Quid tibi Domine hoc in negotio nobilium communcet? O te proditorem, ait Propheta, & hoc inquiris, magna sobest ne dubites ratio: *Quia Dominus testificatus est inter te & uxorem pubertatis tue.* Deus est cui fide in matrimonio iurasti. Deus est, qui contractui testis addit principaliter: Deus est, qui utriusque manus coniunxit coniugis: Deus est, cui primario præstiti est fidelitas: is seruanda iuramentum: quocirca si fides frangatur, Deus est qui primario offenditur: Deus est ad quem primario spectat, tuum panite peritium.

V. *Eufus exponamus injuriam quæ Deo per adulterium irrogatur. In matrimonio, quod unum de septem numeratur Ecclesiæ Sacramentis ut paulo post dicendum, vir vices & personam gerit Christi, mulier autem Ecclesiæ, quia Symbolum est & signum matrimonij ac nuptiarum, quæ Christus contraxit cum Ecclesiâ: *Ego autem dico in Christo, & in ecclesia & significat indissolubile vinculum, quo Christus & Ecclesia coniunguntur. Et in virtute huius vinculi Christus Dominus fidem iurat Ecclesiæ perpetuam, & Ecclesia equali correspondentiâ strictam Christo promittit perpetuæ fidelitatis observantiam, quæ circa monet Apostolus: *Viri diligite uxores, sicut Christus dilexit Ecclesiam.* Matrus, qui in iuramento matrimonij fidei contritus uxoris illam per adulterium violat, in hoc violat, quod significat indissolubile fidelitatis vinculum Christi Domini cum sua Ecclesia. Quid ego cogitas mulierem patrare per adulterium fidei merito iuratae fœdisfragam? Hoc noueris, quod in sua probare velut infidelitate, Ecclesiam posse à iurata, quoque fidelitate deficere, quam Christo debet sponso seruare legitimo. Et tu frater mi, adulter iuratae fidei uxori tuæ transgressor, dom te criminis adulterij iniquitas enormitate; scito quod, quantum est ex parte tua, probare velis quod Christus quem in matrimonio, quod contraxisti, representas, deficiat à fidelitate, quam Ecclesiæ suæ promisit in diuino illo matrimonio, quo sponsus illi coniungitur. Quia modo quo matrimonium cum uxore tua, mysticum Christi præfert cum ecclesia connubium, ita quoque defectus fidelitatis debet uxori, & tuus, charissima foror, viro tuo debet, confirmare vult in adulterio quod com-**

mittis, quantum est ex parte tua, quod Christus suæ possit frangere fidem Ecclesiæ, & Ecclesia Christo, quam in mystico suo sibi inuicem dederunt matrimonio. Hinc liquido patebit, quàm graue sit in muliere stuprum: cum, quantum est ex parte sua, in illo proteferetur, Ecclesiam posse à data Saluatori deficere fidelitate. Notetur igitur, quàm atrociter offendat Ecclesiam. Porro licet in muliere hinc grauitas ostendatur adulterij, multò tamen euidentiùs extra omnem comparationem in viro conuincitur: cum in commisso à se adulterio præfiget, quod Christus, qui est ipsa fidelitas, illi possit deficere, quam suæ debet Ecclesiæ sponsæ dilectæ suæ transgressor promissi, & deficere possit: *In his qui non mentiuntur.* Nunc ergo considera, ô leortator, quàm enorme sit, quod committis adulterium, & quàm profusa iniuria, qua Christum afficis redemptorem.

Nunc intelligimus illud Davidis: *Tibi soli peccauimus.* Numquid in Vriam coniugem peccauimus? Numquid in Bethsabee quam violauit, peccauimus? Numquid in populum, quem scandalizauit, violauimus? Porro loquitur de adulterio secundum illud quod per hoc iurata violatur matrimonij fidelitas, quod est velut figura matrimonij filij Dei cum humana natura & Christi cum Ecclesia, & sicut in illa fidelitatis transgressione, significatur, quod talis quoque possit inueniri inter Ecclesiam & Christum, & interfiliū Dei & humanitatem, cum sit iniuria facta Filio Dei, hæc de causa dicit, *Tibi soli peccauimus.* Similiter, quia in matrimonio Deus est, qui velut principaliter interuenit & cui primariè fides iuratur, ut dici possit, quod contra ipsum solum sit peccatum, ad illum ideo huius spectat criminis condignam sumere vindictam.

§. 13. *Habet adulterium in lege Evangelica aliquid de sacrilegio: quia matrimonium est sacramentum in quo viuendum est ut ait D. Petrus Secundum Scientiam.*

SI in lege naturæ, & scripta ob prædictam rationem tam graue erat adulterium, quid erit in lege gratiæ, ubi non tantum Deus est qui hunc firmat contractum, sed insuper & ipse matrimonium instituit yñ de septem legis

legis Evangelicæ Sacramentum, & sicut verum ac legitimum Sacramentum realiter dat & causat gratiam, à Christo Domino institutum, ut significet eiusdem cum sancta sua Ecclesia matrimonium. Si prius matrimonium, contractus erat sanctus & sanctificatus, eò quòd Deus interveniret ut diximus, modo quale erit? Non enim tantummodo contractus est sanctus & sanctificatus, sed etiam sanctificans, institutus primariò, ut maritus ipsam Christi, mulier verò s. Eccl. præferat personam. Assumpsit Christus Ecclesiam in ipsam, & quid per hoc intendit? Tu iudica, quid per teum intendas matrimonium. Generatio præceditur filiorum, quibus vestras relinquatis facultates. Hic dolor est gravissimus coniugum, quando filius privantur steriles, & hoc Abraham vehementer angebat, quando coniugatus & loculenter dives bonorum non habet heredem: etenim dum illi Deus magna se præ-

Gen 15.1 stitutum beneficia pollicetur, respondit. *Quid dabis mihi? mihi non dedisti semen, & ecce Eadè est veratulus meus heres meus erit.* Hoc supremus ille princeps, & rex cælestis intendebat; regni pluribus dominabatur, & divitias possidebat infinitas, filios expecebat, quibus hac omnia partitetur eo animo sociavit sibi Ecclesiam, ex qua filios per baptismum generat tantorum bonorum heredes immortales: s. spon-

Ep. 5.25 sam Ecclesiam adeo sanctam, adeo fidelem? s. quales generat filios quàm sanctos quàm bonos? Tu marite Christi præfers personam, te namque voluit honorari, ut sui te faceret figuram. Tu mulier sanctum representas Ecclesiam, vnde sic vos alloquitur Apostolus *Viri diligite uxores sicut Christus dilexit Ecclesiam* &c. Quam debetis esse iuncti, ut filii vestri omnium probitate resurgant, cunctaque vestra negotia in omni sanctitate disponantur: Hoc interpretor intimasse Apostolum dum ait,

i. Cor. 7. *Cui voluerit nubat tantum in Domino.* Mulier, quæ libera est, nubat cui placuerit, tantummodo fiat in Domino. Communis expositio hæc est, quòd voluerit D. Paulus præscribere, ut Christiana, quæ voluerit nubere, hoc ea faciat conditione, ut cum homine nubat Christiano: Non enim esset matrimonium, quod mulier Christiana baptizata iniret cum infideli non baptizato: Hoc quippe est impedimentum, quod Ecclesia, vocat *Cultus disparitas*. Hanc expositionem primus invenit Tertull. quem secuti sunt D. Hier. s. D. August. b. D. Thom.

L. de Monog. c. 7. & 11. & 15. s. tra.

e. Porrò huic non contradicit alia D. Chryso. *Maritus*, quem imitatur Theophilactus, e. nec non 7. Occurrentis, imò & ipse D. Amb. g. d. Ap. ad Rom. stolis. Mulier soluta nubat cuicumque sedit, e. p. porrò ea conditione, ut pia sit, munda & honesta, quasi qui intelligat, quòd vir Christi, mulier autem personam referat Ecclesie. Nubat mulier viro, quasi quæ personam referat Ecclesie cum Christo, & vir cum muliere b. l. c. quasi qui referat personam Christi cum Ecclesia.

Sape sæpius ad memoriam revocari salubrem illam lectionem, quam sanctus Raphael Tobias iuniori suo præscripserat adoptivo: cum enim illi connubium loqueret cum Sara puella piissima, consobrina sua filia Reuelis patris sui, in cuius domo hospitabatur, adolescentem autem subsisteret ex casu quoddam sinistro, qui contigerat illis omnibus, qui puellam hanc in coniugem assumpserant, quos diabolus oppressit dum vellet consummare matrimonium, & illos quidem non duos vel tres sed septem, quos successivè dixit horrenda nimis morte præfocarat; Hic sic Angelus, Audi Quoniam me, precor, Tobias, & lectionem tibi prælegam in hac materia de matrimonio f. h. theologiam: *Audi me (Tobias) & ostendam tibi, qui sint, quibus prævalere potest demon.* Illi videlicet qui sua sic agunt matrimonio, ut se tantum satisfaciunt libidini, & carnali placeant appetitui, qui nihil præter delicias sedantur corporis sicut equus & muus car: ratiq. animalia; in illos habet Saranus potestatem. Illis verò, qui ea intentione nuptias celebrant, ut vitam ducant honestam in Dei famulatu, & oratione, qui eo animo filios desiderant, ut plures in eis habeant Deos sibi ferventes, & in quibus honorificetur, illis inquam nocere non potest, aut damnum vilius inferre diabolus.

Hanc habere debebant tunc intentionem qui nubebant, quando matrimonium nondum in statum erectum erat Sacramenti. Modo verò, sic monet Apostolus, hoc fiat multò diligentius, *Nubas tantum in Domino.* Quæ libera est à lege viri, & nuptias præcedit, non contradico, fiat, verumtamen non de illis agat carnis tantummodo studendo deliciis & affectibus satisfaciendo sensualibus: in ruinam enim animæ liberetur, possitque fieri, ut in illam haberet diabolus potestatem, illamq. perderet. Gravior igitur iniuria Deo per matrimonium, inuritur

invenitur quando illud non tantum suscipitur reverentia quam suscipiuntur sacramenta, sed Christo in situ unum, ad eum spirituale, ut ex se virtutem habeat dandi vel augendi gratiam, quæ donum est adeo præcellens, ut nos reddat filios Dei, & quod participes diuine simus naturæ. Non hoc principaliter spectandum, quod talem assumas tibi in uxorem, tot aurorum millia sis obtenturus, quæ ipsi in dorem obiciunt; nec quod tu Domina tali nobens nobili eius omnia futura sis Domina statuum, & totius regni viro primario affinitate coniungenda. Respectus sunt considerationis quos prudentes maxime persequenda, porro terram sunt & sublimaret. (a) Mentem erige, celos transcede, ubi Deus glorie sue residet throno sublimior; *Substantiam in Dominus*. Nam considerando, eam matrem omnium sit sacramentum, quod si debet illud tractaveris, dona recipies gratiarum diuina, dulcesque spiritus, sed ipso Deo iungaris affinitate; quam dum recipies diuine sue participationem naturæ, & cum ipsis Angelis, per esse gratiæ; nec non hunc suscipiendo statum, quædam fieri debet præclara vita & vxoris representatio: Ille namque Christi Ecclesie sponsus dilectissimus, ipsa vero de Ecclesie sanctæ sponsæ Christi clarissime debet referre personam, sicut autem Christus filios habet in Ecclesia per baptismum regeneratos, quæ sanctis dirigit legibus, cælestibus instruit moribus, & ceremoniis imbuit religiosis, quibus se disponant ut filii legitimi cælestem consequentia hereditatem, ita similiter coniuges suos in Deum multati filios contrahant, eos in diuina lege plenius instruant suæ illi hereditates operisque delegant, hoc namque sacra præmonet Theologia, eam enim sit matrimonium sacramentum, illi convenire oportet ut symbolum, *Sit & rei sacre signum*, & hoc quod prædiximus modo si vir Christianus, mulier representet Ecclesiam.

qui est modestus spiritus qui est in conspectu eius. Dei locuples, status transgreditur viros multos. Pet. 31. Curus, qui capita sunt in matrimonio, & duobus verbis describit quidquid illis & scia est, factumque necessarium: *Similiter viri cohabitantes secundum scientiam*, q. d. eodem modo & viros uonco, ut huius cohabitent vxoribus *Secundum scientiam*. Quod isto significat ut non agatur, sicut animalia rationis expertia solo carnali iudicia affectu, sed sicut homines doctrinâ imbuiti Catholicâ, quæ sapientes efficiuntur *Cohabitantes secundum scientiam*. Hæc verba h. Hieronymus interpretatur, Vivant sicut scientes quid Deus præcedat, qui in matrimonium ad eam excellentem extulit gradum nonne scilicet legis sacramentum, quod de instituit ut cum illo, & per illud gratias & ecclesiæ tribueret dona contrahentibus nec non in illi symbolum præmittere, quo matrimonium Christi cum Ecclesia signaretur, & amor, quod illam cõplectitur, atque inter utramque custodia si lechitas. En tibi quid præcedat, Christus Dominus noster huius institutione sacramenti, omnium instituit symbolum, ac signum sui suæque Ecclesie: sicut enim omnis mariti sollicitudo in vxoris filiorumque tendit beneficium, & illis optat quidquid habet, operatur, & lucratur: similiter & omnis Christi cura in hoc comprehenditur quod beneficia negotietur Ecclesie, ac filiorum, qui de illa & in illa renascuntur, quibus desiderat tanta quanta bona possidet & diuitias, quantas lucratus est meruit, & assecutus est, quos & regnorum suorum ex alle heredis instituit.

VII. Quid Christus per matrimonium præcedat.

VIII. Similitudo.

Ex hoc fundamento liquet quam iniuriosus sit cupis sine apta si thori fidē violaverit. Si rex & Dominus noster Chinesibus proponere vellet regis sui personam protorypon, nec non suæ recti utinis iustitiam, & quæ iam iuste blandique subditos sibi regat populos: in eum autem finem nobilem eligeret primarium illique magnificam domum existeret apud Chineses, illisque diceret, si nosse cupitis, quæ ratione meo regem subditos, regoaque exercitum illum intuemini virum primarium eorum illum vobis propono velut mei protorypon singulare, & eo modo quod dicitur, quod suam ille gubernet familiam sibi subditam, ex hoc colligit eadem ratione gubernare subditos: Porro si vir ille principis inter Chineses constitutus in quem oculos suos intenderent, famulare sibi subditos diuitias exciperet.

Titt Fran.

I. Pet. 3.7. Hic conformiter expeditur D. Hieron. verba VI. quædam Apostoli D. Petri mysteriosa *Viri similes sicut littere cohabitantes secundum scientiam* Expeditur cohabitantes quæ inquit D. Hier. hæc Apostoli verba protare se. h. i. d. h. i. & h. i. i. plena documentis: *Verbum dicitur scia vox digna Apostolo & petra Christi*. Docuerat D. H. & maximus Ecclesie pastor mulieres, quibus L. i. c. o. r. a. illis incidentem esse moribus, quæ vii odum Iuan. ali. modestia ac humilitate, viros ut capiat a re quam u. a. r. e. t. *Mulieres subdita sint viro suo sicut quæ lum non rum non sit extrinsecus capiat ra. e. t. sed qui ge à prio. abcondit ut est cordis h. mo in incorruptibilitate* Hieron. Bap. de uanua Tom. II.

fraudibus, tecluis, mēdaciis, violētis: & iniusti-
 cit: nemo negat, quia hoc perquam grauit-
 rex acciperet, & ex ratione contra illum dolent-
 ter sic expostularet: mortalium nequissime in
 tantum te promoui honoris gradum, vt te velut
 expressam mei statuerim imaginem, & in tuis
 actionibus meas praeferres actiones, & de tuo
 agendi modo meus à populo colligere, sic-
 ne sibi tibi gubernasti? Quid Chinenſis
 obiciet, nisi, cum te illis velut mei proposuerim
 Imaginem, quòd talis ego ſim qualem te esse
 conqueruntur, ſim ego mendax, impostor, ludifi-
 cator, violentus & iniustus? Eo ipſo, quò tu
 mentiebaris, & me accusabas, mendacem, tuis
 fraudibus ostendebas, quantum in te erat, me
 habendum vt impostorem.

IX. Hinc colligite coniuges, quàm non tolerandâ
 in lege noua contumelia Christum efficiatis,
 dum debitam consorti vestra fidem abiuratis,
 Christo iniuriōſi. Fide credimus catholica quòd vos elegerit suâ
 diuinâ gratiâ, & fauore ſingulari Deus, se spon-
 samque tuam, in ſui & Eccleſiæ ſymbolum: vt
 per hoc quòd inter ſponſum & ſponſum eorum-
 que filios agit, totus intelligat orbis id quòd
 inter ipſum & Eccleſiam ſuoſque fideles filios
 intercurrit vt paulò ſuperius diximus, & Theo-
 logi declarant de Sacramentorum natura diſpu-
 tantes, hanc ſupponentes ſententiam Principis

D. THO. Theologorum: *Omnia Sacramenta ſunt quæ ad
 3 p. q. 72. fidei proteſtationes. Et illam D. Dion. a. Sacra-
 m. 5. ad 1. mentis ſunt quæ ad actiones hierarchice ordinatæ*

X. ad diuerſos affectus ſpirituales, quos reſert D.
 Treſeſſe. Thoma. b. x. declarat, a. quod actus hierarchici
 ſunt ex eodem D. Dion. d. *Purgare illuminare &
 c. 15. p. 1. perfeſcere: præſertim autem, quâ ratione hoc Sa-
 cramento conueniat matrimonio. Si tu vxorate
 a Lib. de in fide data ſponſa ſcortator deſicias, & verbum
 Eccleſiæ hie tuum quòd illam tibi conſirmaſti mendax tranſ-
 uarchiâ grediaris, eo ipſo dicis quòd Chriſtus ſux men-
 c. 15. p. 1. dax deſi Eccleſiæ, & promiſſum ſponſi, quòd
 b. in 4. Eccleſiæ ſponſi, non ſeruet inſidelis, quam
 diſt. 7. q. 9. oretenus tantummodo diligens, cor habeat ad
 1. in corp. aliam congregationem cum quâ verſatur, con-
 c. p. 1. q. uerſum. Si tu coniugata datam marito fidem
 108. fallas adultera, eo ipſo proteſtaris, ac repræ-
 d. Cap. 4. ſentas, quòd Eccleſiæ legitimo ſuo ſponſo
 diſt. 1. q. Chriſto uille ſcortam imponat, quem uerbote-
 2. art. 1. nus diligens, alteri cor ſuum lupa tradiderit.*

XI. Hinc oritur, quòd aliqui dicunt ſcilicet quòd
 Adulte- huius ratione repræſentationis, adulterium ha-
 rium quâ beat neſcio quam horrendi ſacrilegij ſpeciem,
 ratione Hòc uobis identidem ò coniuges conſiderandû.

vt quid ſit muneris veſtri intelligatis, & hæc eſt
 illa ſcientia de qua D. Petr. *Cohabitantes iuxta
 ſcientiam.* Hic ſpeſtat (vt opinio) Iocēſina D.
 Pauli, quam die ſolis præterito, declarauimus,
 qui ad magnum cōiungum ſolamen, dicit, quòd
 ſaluabuntur non ſolum illi, qui in matrimonio
 votum emittunt continentia, prout uidimus in
 D. Alexio, D. Eduardo, D. Iuliano & alii, ſed
 etiâ illi, qui filii ſtudent procreandis, ſi præmi-
 ſerint in fide: *Saluabitur per filiorum generati-
 onē ſper manſerit in fide.* Quid iudicas Apoſto-
 le? iuxta illud quòd ſunt in hac ciuitate
 coniugati, & in Eccleſiâ Romana ſaluabuntur.
 Quia omnes in fide conſtantes permanent cat-
 holica. Non loquitur Apoſtolus de ſola illa
 fide, ſed de ea quæ hinc propria eſt Sacramento
 matrimonij; complendo & illi ſatisfaciendo,
 quòd ipſa docet, nimirum quòd in viro & vx-
 ore quos uident oculi, & in iſto contractu uifi-
 bili, fides Catholica uideat in viro Chriſtum, &
 in vxore Eccleſiam, intelligendo quòd tales de-
 bent repræſentare perſonas, & iſtum vitam
 imitari. Attende coniugium Chriſti præſentis
 perſonam, num eſſe te ſanctum & monibus ca-
 ſtum coram Deo adlabores, num eius gloriam
 ſectaris, num totis conſeris uiribus, vt vxor tua
 ſancta ſit, cuique filij ſerui Dei, & vitam
 agant Chriſtiana: m.

Hoc ſuppoſitò: perpende maiorem partem &
 ſingularem locum, quem Chriſtus in hoc ſtatu
 obtinet matrimonij. Vtinam quoriefcumque
 te diabolus, coniugate ſollicitat aut caro tua
 pellicit, vt mulierem inuadas alienam, hoc men-
 te reuolueres ſedula, quòd eo animo, te ſectus,
 vt in ſtatu matrimonij, Chriſti præferres ima-
 ginem & quantum in te eſt, illum reddas in-
 fidelem, ſuxque ſponſæ fedifi agum, tu vxori
 tua peritrus & hac conſideratione in hois per-
 maneres fide Sacramenti. *Si per manſerit in fide,*
 utinam tu viro nupta, quãdo te alter allicit, vel
 accedit terra, & tibi perſuadet, vt proditionem
 contra uirum tuum, cuiusque honorem facinus
 aggrediari, firma conſansque in tui perſiſteres
 fide Sacramenti, conſiderans quòd perſonam
 præferat Eccleſiæ illiq; ſis ſummopere iniuria,
 in quantum ſponſo tuo peritrua meretrix,
 teris quòd ipſa ſponſo Chriſto ſit fallax adul-
 tera. Semper hæc in fide conſtans ambula, hæc tibi
 ob oculos perpetuò uerſentur, hæc ſedulo medi-
 tare, cuius hoc in actu perſonam uicesque re-
 ſentes.

Ex his capere licet, quòd ratio illa, quam pau-
 lo

ſcientiam
 legum.
 1. Tam.
 15
 XII.
 Per
 fide ſa-
 uentur
 coniugij
 XIV.
 Chriſti
 in ma-
 trimo-
 nio
 eſt pe-
 cipit
 perſon-
 am
 Avoc-
 Traſt-
 in ſua
 ante
 dum
 9. 100.
 19. 20
 XII
 Exho-
 ratiō
 dem
 2. Cap.
 60.
 iugum

Io ante perpendimus, cur Deus tam iniquo animo ferat adulterium maiorem vim habeat, & efficaciam in lege Evangelica Dicebamus Deum olim grauitate offendi, eo quod ipse sit, cui principaliter fides & verba iurant contrahentes fidelitatis, & ipse qui manus amboiur iungit, & contractum confirmat matrimonij de quo dicitur. *Quod Deus coniunxit.* Unde illi contumelia interrogatur principalis, quando data fides, verbumque violatur. Hoc tantò amplius in lege consideratur Evangelica, quia in illa ipse est, qui principaliter interuenit, cum matrimonio sit Sacramentum, & ex noua nouimus Theologia, quod, qui velut causa & agens principale in operibus concurrat Sacramentorū, Christus est. Verum est quod pastor baptizet puerulum attamen est velut minister Christi, quia qui principalis hic est efficiens, Christus est & quociescūque videris hunc aut alterum baptizantē docet D. Aug. semper vt fundamentum fidei solidum hęc D. Ioan. est tenenda de Christo propositio: *Hic est qui baptizat. Baptizat Petrus hic est qui baptizat. Baptizat Paulus hic est qui baptizat.* Absolutē te Harochus, verum est quod ipse te absoluat, & ipse veraciter dicat. *Ego te absoluo.* Verumtamen est sicut minister, quem autem hic debes considerare, qui realiter & verē sit agens principale & qui principaliter, nec non propria absoluit auctoritate, Christus est. Hoc etiam docuit & voluit D. Paules fide firma esse tenendū dicens: *Si quid donauit propter vos in persona Christi donauit.* Hoc ipsum intellige in sacerdote, celebrante ac consecrante, & iuramentum offerente sacrificium: licet enim ipse veraeeter hoc perficiat, locum nihilominus obtinet ministeri & cause secundæ: prima namque quæ operatur Christus est, qui ibi concurrat, vt agens & sacerdos principalis. Idem de matrimonio sentiendum, quia cum verē sit nouæ legis Sacramentum à Christo institutum, & ad tam ineffabilem erectum dignitatem, remanet Christus & est principalis agens, qui huic interuenit operi, efficietque Sacramentum. Quod si ipsi contrahentes vel pastor (quod modo in quæstionem non vertimus) sint ministri, qui hunc inuent contractū, & mutuo verbis promittunt, manusque signant, ibi tamen realiter & verē Christus interuenit vt auctor & causa principalis, qui hęc verba, iuramenta, fidei, suscipiens promissiones, huius Sacramenti operatur effectus, multiplices & eminentes, quos in te senties si te illis recipiendis debite præparates. Hinc reme-

dium collige profus admirabile, quò te perfectè à peccato possis præseruare adulterij. Recordare cui fides promiseris & quem representas.

Expendit D. Ambr. facinus Iudith viduæ, dum animo concipit ad tentorium accedere Holofemis, & ad castra proficisci Assyriorum, vt intentū exequeretur stratagemam profus herouicū: nam post seueram penitentiam & dura ciuitate, tunicas & vestes exuit viduitatis, assumpsit autem mundum muliebrem, vestesque pressiosas, quas primū nouas induerat quando cum vitioso Manasse nuptias celebrarat quibus ornata velut sol resolat venustissima. Sic intelligit D. Ambr. illud, *Induit se vestimentis incanduitatis suæ.* Et satis declarant alij textus præfertim Varabli, Percunctatur D. Ambrosi, Domina, cum tibi sit mens inter milites conuertari diluolos ducesque libidinosos, & tales qualem nouimus Holofemem cur vestes assumis cultiores? numquid non hoc est illos atdentius prouocare, & concupiscentiæ flammam fortius irritare? Nūquid hoc non est tua pudicitia augere periculū? Imo potius responderet Ambr. hoc ipso pudicitia redditur securior, Moreus eret ab annis pluribus, vir eius, porro censuit illa nihil efficacius illam posse in castitate & fidelitate cōtinere incorruptibilem, quàm cogitare, quod ille viuere, cui se tradiderat, cui nupserat, & coram Deo verba dederat seruandæ fidelitatis: in huius autem memoriam, vtque coniugem suis haberet præ oculis, isdem induit vestimentis, quæ sibi consecerat dum illi nuberet, & quibus illo superstitite frequentiùs ornabatur. Hoc est *vestimentis incanduitatis suæ*, q. d. Si meus memoratus videtur, stuprone consentirem? Mihi igitur persuasum, quod adestet mihi, & vestes illæ quibus illi summoperè placebam, dum viueret, illum mihi reddent continuò præsentem: *Bene coniugales pugnatura resumpsit ornatus: quia monumenta coniugij, arma sunt castitatis.*

Quid talis ageret mulier virosuperstitite si realiter illum haberet præ oculis? Et quid egisset si sub lege vixisset gratiæ; sub quâ per Dei misericordiam viuimus, si præ oculis ipsum Christum habuisset velut in isto contractu sponsium primarium representatum? Quomodo vel vnā habuisset cogitationem adulterij committendi? Vtinam hęc vos Domini, Domineq; studiosè consideraretis? Vtinam non vos permitteretis impudiciâ vestrâ execrari passione, currentes velut equus effrenis & indomitus, sed

30. **Q**

Iudith dicitis sua. Et satis declarant alij textus præfertim Varabli, Percunctatur D. Ambrosi, Domina, cum tibi sit mens inter milites conuertari diluolos ducesque libidinosos, & tales qualem nouimus Holofemem cur vestes assumis cultiores? numquid non hoc est illos atdentius prouocare, & concupiscentiæ flammam fortius irritare? Nūquid hoc non est tua pudicitia augere periculū? Imo potius responderet Ambr. hoc ipso pudicitia redditur securior, Moreus eret ab annis pluribus, vir eius, porro censuit illa nihil efficacius illam posse in castitate & fidelitate cōtinere incorruptibilem, quàm cogitare, quod ille viuere, cui se tradiderat, cui nupserat, & coram Deo verba dederat seruandæ fidelitatis: in huius autem memoriam, vtque coniugem suis haberet præ oculis, isdem induit vestimentis, quæ sibi consecerat dum illi nuberet, & quibus illo superstitite frequentiùs ornabatur. Hoc est *vestimentis incanduitatis suæ*, q. d. Si meus memoratus videtur, stuprone consentirem? Mihi igitur persuasum, quod adestet mihi, & vestes illæ quibus illi summoperè placebam, dum viueret, illum mihi reddent continuò præsentem: *Bene coniugales pugnatura resumpsit ornatus: quia monumenta coniugij, arma sunt castitatis.*

XV. Cur luidith adituris Holofemem?

Cur luidith adituris Holofemem? Cur luidith adituris Holofemem? Cur luidith adituris Holofemem?

D. AMBROSII. Li. de viduis. T. 4.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Prov. 12. 14. XVI. Adulterium signum reprobationis.

illud animo reuolueris: quid ago? Quem offendo? Congruè dixit Iob, vt superius expendimus: *Peccatum est cor meum, vos cordis cœcitas obtenebatur.* Tandè verbis illis sitimam hoc Salomoni: *Fons profunda est, aliene, cuius iratus est Dominus incidet in eam.* Quàm tibi complures, quòd talem obtinueris, & ad tuam perduxeris ganeo voluntatem? Quàm præ gaudio subtilis, quòd pro libidine tua accessum habueris? O te malè fortunatum, ait Salomon, caue, tibi Dominus iratus est, & perdere te vult, cum in tam profundum permiserit te labi puteum. Tale peccatù quale Pharisei & Scribæ crediderunt in fonte misericordiæ misericordiam non inuenturum: idcirco causam hanc producent, & manibus tradunt Christi finiendam. Prædicabat hoc nouam misericordiæ, & amoris legem, veteris autè legis rigorem temperabat, aduocabat peccatores scelera omnia remittebat, modo videamus, conspirant illi, quid sit acturus: ille peccatum profectum quod impossibile sit ipse condonet, cum adeo graue sit, & in lege tam strictè punitum, quo quàm plurimum misericordiæ derogabitur prædicationi.

§. 14. Præcepit nobis Moyses lapidare. Fortis est, si velit, mulier & iustum est vt seuerius, si sit in honesta, puniatur.

31. Cur mulier ex Adæ casta formata.

Obiciunt illi mulierem Redemptorù, quam insimulant: *Magister hæc mulier modo deprehensa est in adulterio in lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare.* Nimum lapide, nã fallor, rigorem, si mulier adultera lapidetur, porro si scortator lapidetur ex ratione est, quia vir est, & mulier tum fortitudine, tum sapientiã præstantior, mulier autè infirma, mollis, & te quilibet mobilis, à quo cunque seducitur. Rationi tamen est consentaneum: hæc enim mulier infirmasit, nulla tamen adeo debilis, quæ vires ad id quod prærenditur non habeat fortissimas, Trutinat D. Aug. mulieris primæ formationem, quam Deus formauit ablata vna casta ex corpore Adæ, & de hæc illam adhecauit viraginem, ipsi vero Adæ pro ea quam tulerat casta, carnem substituit. *Et replausit carnem pro ea.* Quid hoc Domine, cum sit mulier adeo debilis (querit D. Aug.) non posses illam formare de fructu carnis Adæ? Et modo cum illud volueris, quandoquidem

vir robustus esse debeat cur vnam illi defignis castam, nec aliam supponis, sed pro ea replis carnem? Præclara hic D. Aug. notat mysteria porro quod statim omnibus occurrit, & manifestum est (a) sic illud, vt intelligas primum nullum esse virum ad eum virum, adeo fortem, adeo osseam, qui non aliqua labore carne molli, debili, & infirmitate. Hinc metus oritur sanctorum quos maxime à fortitudine laudamus, & causa pater, cur tantoperè se periculis timidi subduxerit: quandoquidem nullus sit, qui non aliquid habeat de carnis infirmitate.

Deinde vt intelligas secundò: nullam esse mulierem adeo mollem & flaccidam, quæ non possit, cum Dei adiutorio, esse fortissima, vt pollens viribus cunctas mundi, diaboli, carnisque superet potestates. Intere virginem duodennem sanctam Agnetem, cuius castitas tam grauem a filio præfecti Romani sustinuit molestiam D. mirare Ceciliam adeo magnanimè vt Valerianum, sponsum suum, & Tiburti fratrem eius pudicitie reddiderit amatores. D. autem Chrysol. harum virginum admiratus constanti, se ipsum & amicam suam Eutropium æneris huius uirginem: *ingressa est puella, ætate tenera annis immatura & inuenta est se uo fortior quam læra eius scenderet: si dæ tamen eius mouere non posset. Frequenter in tormis is caro defecit & uobus pædè nò defecit. Con ampru est corpus & mens: ad potuit inquirari Interius sub iâsia, & per se patristia, sanctorum matre suspice Machabæ: u. c. - ius robur peccatoris, tota imperatoris Antiochi feritas, nec ad punctum quidem ualuit inclinare, quinimo hæc omnibus fortior, oculis spectat aridis septem tormenta filiorum, quæ de causa eam D. Chrysolom. vocat septies martyrem, & celeberrimi Doctores Ecclesiæ tam Græcæ quàm Latinæ linguis omnibus mulieris adeo fortis celebrant dignè præconium. Ob mentis oculos tibi statue Felicitatem, cui cor erat adeo masculinum, vt eadem animi constanti septem filios suos tyrannica feritate immobilis videret enecari, cum ipsa martyr in eorum quolibet martyrium subiret: teste D. Gregor. hic similes numerantur innumeræ. Unde cum mille virgines licet in medium produceret, quæ vitam ne perderent inuitæ castitatem libentissimè perdidit. Susanna sit tibi exemplo, quàm constans ipsaque morte fortior.*

Karissimum vobis ex D. Hieronymo proponitur exemplum, quod cum adeo sit illustre, de muliere creuit ipse integram confiteri tractatum, de eadem muliere